

ÖLÜMÜ ÇOK HATIRLAYINIZ

Eûzübillâhimineşşeytânirracîm

Bismillâhirrahmânirrahîm

el-Hamdü li'llâhi Rabbi'l-âlemîn. Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidi'l-evvelîne ve'l-âhirîn seyyidinâ ve senedinâ ve mededinâ Muhammedin ve âlihî ve sahibihî ecmaîn ve men tebiâhû bi-ihsânin ilâ yevmid-dîn. Emma ba'd:

Fa'lemû eyyühe'l-ihvan fe-inne efdale'l-hadîsi kitâbullâh ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ Muhammedin sallallahu aleyhi ve selleme ve şerre'l-umûri muhdesâtuhâ ve külle muhdesetin bid'atün ve külle bid'atin dalâletün ve külle dalâletin ve sâhibehâ fi'n-nâr. Ve bi's-senedi'l-muttasılı ile'n-nebiyyi sallallahu aleyhi ve selleme ennehu kâl:

أَكْثَرُوا ذِكْرَ الْمَوْتِ. فَمَا مِنْ عَبْدٍ أَكْثَرَ ذِكْرَهُ إِلَّا

أَحْيَا اللَّهُ تَعَالَى قَلْبَهُ، وَهَوَّنَ عَلَيْهِ الْمَوْتَ

*Eksirû zikre'l-mevti fe-mâ min abdin ek-
sere zikrehû illâ ahyâ'llâhu teâlâ kalbehû ve
hevvene aleyhi'l-mevte.*¹

Ve kâle fî hadisin âhar:

أَكْثَرُوا ذِكْرَ الْمَوْتِ، فَإِنَّ ذَلِكَ تَمْحِصٌ لِلذُّنُوبِ،
وَتَزْهِيدٌ فِي الدُّنْيَا. الْمَوْتُ الْقِيَامَةُ وَالْمَوْتُ
الْقِيَامَةُ

*Eksirû zikre'l-mevti fe-inne zâlike tem-
hîsun li-zünûb ve tezhîdün fi'd-dünyâ el-
mevtü kıyâmetün el-mevtü kıyâmetün.*²

Sadaka Resûlullah fîmâ kâl ev kemâ kâl.

Aziz ve muhterem kardeşlerim!

Allahu Teâlâ hazretleri kıldığımız namaz-
ları, yaptığımız ibadet ve taatleri rahmetine
mağfiretine ikramına ihsanına vesile eylesin.

¹ Deylemî, *el-Firdevs*, I, 74, r. 218; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, XV, 545, r. 42105; İbn Ebî Hatim, *el-Cerh ve't-Ta'dîl*, I, 89

² Münâvî, *Feyzu'l-Kadîr*, II, 86, r. 1401; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, XV, 548, r. 42124; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, XV, 543, r. 42098; Sehâvî, *Mekâsidü'l-hasene*, I, 75, r. 147

Hâcetlerinizi, dualarınızı kabul eylesin. İki cihanın hayrına cümlemizi cümlenizi nâil eylesin.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* hazretlerinin mübarek hadîs-i şerîflerinden *Râmûzü'l-ehâdîs* isimli hadis kitabından bir miktar okuyacağız. Bu hadîs-i şerîflerin okunmasına başlanmazdan önce, bilhassa ve öncelikle Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* hazretlerinin ruh i pâki için, sonra onun cümle âlinin, ashabının, etbâının, ahbabının ruhlarını için ve Ümmet-i Muhammed'in mürşid ve mürebbîleri olan ulemâ-i amelîn, meşâyih-i kâmilînimizin ruhları için, kendisinden feyiz aldığımız hocalarımız ve hasseten Muhammed Zahid-i Bursevî Hocamız'ın ruhu için, eserini okuduğumuz Gümüşhanevî hazretlerinin ruhu için, bu eserdeki hadislerin bize kadar gelmesine emek sarf etmiş olan alimlerin ve râvilerin ruhları için, bu beldeleri fethetmiş olan fatihlerin, şehitlerin, gazilerin, ecdadımızın ruhları için, bu camiye yaptıranların yapılmasına masraf edenlerin yardım edenlerinin geçmişlerinin ruhları için, cümle sâir ashab u hayrât ve hasenâtın ruhları için, içinde bulunduğumuz beldenin evliyâullahı ve beldenin medâr-ı iftiharî

Taceddin Sultan ve Hacı Bayram-ı Velî hazretlerinin ruhu için, ve sâir mü'minîn-i mü'minâtın ruhlarının şad olması, biz yaşayan müslümanların da Mevlâmız'ın rızasına uygun ömür sürüp sevdiği amelleri işleyip huzuruna sevdiği razı olduğu bir kul olarak varmamıza vesile olması için, bir Fâtiha, üç İhlâs-ı şerîf okuyup öyle başlayalım buyurun.

Bu peşpeşe gelmiş iki hadîs-i şerîfte Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* hazretleri bize ölümlü düşünmeyi çok yapmamızı emretmiş.

Birinci hadîs-i şerîf nasıldı?

Eksirû zikre'l-mevt. “Ölümlü hatırlamayı çok yapınız.”

“Ölümlü çok çok düşününüz.”

Neden?

Fe-mâ min abdin eksere zikrehû. “Bir kul ölümlü çok çok düşünürse.”

İllâ ahya'llâhu teâlâ kalbehû. “Allah onun kalbini ihyâ eder.”

Başka türlü bir durum olmaz, kalbi dirilir. Çünkü kalpler de, -mâlum kalp dediğimiz şey

gönül- ölüyor. İnsan ayakta dolaşıyor ama kalbi ölmüş oluyor. İç âlemi, vicdanı, akl-ı selîmi dumura uğramış oluyor, çalışmıyor. Hakkı söylüyorsun kabul etmiyor, etrafına ibretle bakmıyor, etrafında dönen hadiselerden kendisine pay çıkarmıyor, hareketlerini tanzim etmiyor, kendisine faydasını zararını bilmiyor.

Ölü nasıl kendisini koruyamazsa o da koruyamaz. Ölünün kolunu kesseler kafasını koparsalar hiçbir bir şey yapamaz.

Kendisini mahvedecek şeylerden kendisini korumuyor, bilakis cehenneme götürecek şeylere saldırıyor, devam ediyor.

Neden?

Kalbi ölü, gönlü ölü. Gönlünde nur yok. Gönlünün gözü kapanmış, kör, görmüyor.

Böyle bir kalp nasıl dirilir?

Ne yapmak lazım?

Ölümü hatırlamayı çok yaptığı zaman kalp dirilir, canlanır. Nasıl ölgün, bitkin bir nebata su verdiği zaman -iki gün üç gün güneşte kalmış, dibi taş gibi olmuş, toprağı çatır çatır çatlamış, yaprakları buruşmuş solmuş, yeşilliği bile sararmaya yüz tutmuş salmış kendisini- bir

gece geçiyor ertesi gün bakıyorsun canlanmış, yaprakları pırıl pırıl olmuş; insanın gönlü de onun gibi olur. İnsanın gönlü de Allah'ın zikriyle ve ölüm düşüncesiyle dirilir.

Onun için ecdadımız, alimlerimiz; ilmiyle âmil, gönül gözü açık, Allah'ın sevgili kulu, evliyâullah olan alimlerimiz ne demişler?

Ölümü çok düşün. “Râbıta-ı mevt” diyorlar, tasavvufta böyle bir şey var.

Bu nereden çıkmış?

İşte hadîs-i şerîfler, onlardan çıkmış.

Dervişe, tasavvuf erbabına, mü'min-i kâmile ne lazım?

Canlı bir gönül lazım. Ölü bir gönül oldu mu bir işe yaramaz. Ölmüş, içinde hayat yok; ‘O adamda hayat yok.’ diyorlar, tabir hoşuma gidiyor. Kulak asma! “Filanca adam nasıldır?” diyorsun, “Kulak asma!” diyor, “O adamda hayat yok.” diyor. Geziyor am gezdiğine de bakma, gönlü ölmüş.

Peygamber Efendimiz bir hadîs-i şerîfinde de şöyle buyuruyor:

“Demir paslanır ya gönül de paslanır.”

Gönül paslanır mı?

Bir kapı paslandı mı ne olur?

Gıcır gıcır gıcır ses çıkarır.

İyice paslanırsa..

Kilidin paslandığını düşünün. Anahtarı sok, çevir bakalım, görelim. Paslandı, parçaları birbirine kaydadı. Hiçbir şeyi çalışmaz ki. O hâle geliyor.

“Gönül çalışsın.” diye, “Ölümü düşüneceksiniz.” demişler. Çünkü dervişe gönül lazım. Gönül âyinesinde tecellileri seyredecek. Gönül gözü açılacak, mânevî hakikatleri seyredecek de iyi kul olacak, iyi işler yapacak. Gönül lazım.

“Zikre oturduğun zaman evvela bir ölümü düşün bakalım.”

Kaç dakika?

On beş dakika, yirmi dakika bir düşün.

Nasıl öleceksin, nasıl ruhunu teslim edeceksin, seni nasıl yuyacaklar yıkayacaklar kefenleyecekler? Nasıl getirip namazını kılacaklar, nasıl götürüp kabre koyacaklar, o

kara toprağın altına nasıl gireceksin? Orada tek başına ne yapacaksın? Bir de oradan kalkış var.

Ba'sü ba'de'l-mevt var mı yok mu?

“Ne demek hocam? İmanın şartlarından birisi o; *ve'l-ba'sü ba'de'l-mevti hakkun*. Hak, olacak.

Nasıl kalkacaksın? Mevlâ'nın divanına nasıl varacaksın? O mahkeme-i kübrâda ne yapacaksın?

Yaptığın ve yapacağın işleri burada herkesten sakladın, herkesi dolandırdın aldattın. Herkes seni iyi sandı, kabahatleri gizli yaptın. Diyorlar ya, gündüz külahlı gece silahlı. Anadolumuzda böyle bir tabir var; “Gündüz külahlı gece silahlı” herkesin gördüğü zaman başka türlü, geceleyin başka türlü. Geceleyin eşkiyâlık yapıyor, gündüz gören de “Bu külahlı derviş” sanıyor. Eskiden Mevlevî dervişleri külahlı olurdu, uzun boylu filan; bu yüzden o tabiri çıkarmışlar.

Bu dünyada yaptın; polisi de aldattın, hatta mahkemeyi de aldattın, yalancı şahitler buldun, rüşvet verdin. Peki Allah'ı aldatabilir misin?

O mahkeme-i kübra'da hepsi ortaya çıkacak, koca mahşer halkının karşısında herkes hesaba çekilecek. Herkes derken tabi bir istisnası var; Allah'ın has kulları bi-gayri hisâb cennete girecek, yetmiş bin kişi. Allahu Teâlâ hazretleri o yetmiş bin kişiye, yetmiş bin kişiler daha bağışlayacak. *Bi-gayri hesâb* hesap, kitap, sorgu, sual olmadan "Aç defterini, göster bakalım." demeden Mevlâ bazısını cennete sokacak. Allah öylelerinden eylesin, öylelerinin şefaatlerine erenlerden eylesin. İnsanın bunları düşünmesi lazım. Akıllı bir insan, başına gelecekleri düşünür.

"Yarın yolculuğum var hocam, kusura bakma ben bugün senin dersine gelemeyeceğim. Yarın yolcuyum, Almanya'ya gidiyorum. Onun için alacağım şeyler var, yol hazırlığı yapacağım."

Peki, madem uzun bir yolculuğa çıkıyorsun, bugün bu derse gelme, olur.

Neden?

Yol hazırlığı var. İnsan yanına yemek alır, giyecek alır. Eskiden bir köyden diğer köye giderken bile hazırlık yapıyorduk.

Âhiret seferine hazırlığın yok mu?

Âhiret de bir sefer değil mi? O tarafa doğru, âhirete doğru gitmiyor musun? Orada iki tane yurt var: Cennet, Allah'ın nimetleri yurdu; cehennem, Allah'ın kahrının yurdu. Ya ona gideceksin ya ona gideceksin.

“Ya dolmuşsa...”

Dolmak filan yok. Peygamber Efendimiz; “Her insanın hem cennette yeri var hem cehennemde yeri var.” buyuruyor. Cennete giderse cehennemdeki yerini bir kâfire bırakır. İki taraf da hazır.

Allahu Teâlâ hazretleri cehenneme soracak:

Hel imtele'ti? “Ey benim kahrım olan cehennem! Tıka basa doldun mu?”

وَتَقُولُ هَلْ مِنْ مَزِيدٍ

Ve tekûlu hel min mezîd. “Yâ Rabbi! Daha var mı, gönder.”³

Dolmak yok. “Doldu da bana yer kalmadı” yok ve bunu burada düşüneceksin. Düşündüğün

³ 50/Kâf, 30.

zaman, “Ben Şu Ahmetle ekiŐmemi bırakayım. Ben Şu bizim hanıma zulmetmeyi bırakayım. Ben falancayla epeyle inatlaŐtım, gittim ama Şu ölümlü dünyada değmez. Allah kerim, hadi ben affettim. Ecirini Allah’tan bekliyorum.”

Neden oluyor?

Âhiret imanından oluyor, hesap duygusundan oluyor, yaradılanı hoş görmek yaradandan ötürü oluyor, boşuna olmuyor.

Onun için Peygamber Efendimiz emretmiş.

Büyüklerimiz de başka bir Şey mi yapmıŐlar? Erbab-ı tarikat yeni icat mı ortaya çıkar-
mıŐlar? ıkaranlar varsa bid’atı, onları sileriz defterden. Bizim hiç kimseye eyvallahımız yoktur. Hiçbir kimseye peŐin verilmiŐ sözümüz yoktur. Hiçbir kimseye üstünü boş bırakıp da altını imzaladığımız verilmiŐ kağıdımız, bono-
muz yoktur. “İstediğin gibi doldur!” Öyle Şey yok! Herkes Şeriate uyacak. Herkes Kur’ân-ı Kerîm’in önünde diz çökecek, boyun bükecek, el pençe divan duracak, “Emret!” diyecek, orada kalacak.

“Efendim Kur’an’da yok ama ben kendim böyle uyduruyorum.”

Defol! Kimsin sen? Allah'ın kelamı bu tarafta duruyor, sen başka bir şey uydurmuşsun, öyle şey olur mu, çekil! Kimsenin bunu yapmaya hakkı yok.

“Bak Resûlullah şöyle yapmış, ben öyle yapmıyorum...”

Defol!

Bize Allah'ın rızası lazım, bize onun gönderdiği elçinin sözü lazım. Allah bize Peygamber Efendimiz'i elçi göndermiş. Ben dinleyeceğim, dinleyeceğim, dinleyeceğim... Anlarsam anlayacağım da Allah'ın yolunda yürüyeceğim.

İşte bunların hepsi, aklı başında olan ulemâmımız, Peygamber Efendimiz'in yolunu tatbik etmişlerdir; biz onlara tâbiyiz.

Ben İmâm-ı Âzam hazretlerinin mezhebindenim.

Neden?

Büyük alim de ondan. Gece uyumamış, gündüz durmamış ibadet etmiş, dini iyi biliyor, fıkhi, hadisi iyi biliyor. Ondan ben ona tâbi oldum. Onun kadar bilsem ondan daha çok bilsem o zaman “Benim kanaatime göre şu şöyle.” derim, biter.

Şimdi adam konuşuyor.

Arapça bilir misin?

Yok.

Dinî tahsil yaptın mı?

Hayır.

Ne iş yaparsın?

Hiç ilgisi olmayan bir iş.

“Benim kanaatime göre bu dinî mesele böyle!”

Ya sen kimsin? Yeni asrımızın İmâm-ı Âzam'ı mısın? Kimsin sen?

“Benim kanaatime göre böyle!” diyor.

İstanbul'da iyi bir alim hoca var, Ali Yakup Hoca, Allah selamet versin, âfiyet versin, hastaca biraz. Cümle hastalarımızla beraber Allah ona da âfiyet, şifa versin. Birisi böyle demiş de, -kendisi zaten alim de- karşısındaki;

“Şu dinî meselede benim kanaatim böyle.” deyince mahsustan ayağa kalkmış;

“Afedersiniz, bilmiyordum teşerrüf ettim, müşerref oldum.” demiş.

Düğmelerini ilikler gibi yaparak.

“Siz müçtehid misiniz?” demiş.

Ne müçtehidi? Okunan kitabı anlayacak hâli yok.

“Benim kanaatime göre böyle.” diyor.

Öyle şey yok!

Alimlere tâbi oluruz. Büyük alimlerimiz de Resûlullah’a tâbi olmuşlar da ondan. İmâm-ı Rabbânî hazretlerine itimadımız var; neler yapmış, ne cihatlar yapmış mübarek. İmâm-ı Âzam efendimiz, İmam Şâfî efendimiz...

Gümüştaneli Hocamız bunun gibi beş tane, altı tane cilt eser yazmış, doldurmuş. Ben o kadar bilmediğim için tâbi oluyorum. Yine de onun bir hatasını görsem ölçü nedir?

Terazi var elinde; “Hocam, ölçerim tartarım, doğru mu söyledi yanlış mı söyledi, bakarım.”

Terazimiz ne?

Şeriat. Şeriat terazisini elimize alırız, şeriat dirhemini koyarız, ölçeriz “Bu hafif geldi, şeriate uymadı.” deriz.

Her Şey Őeriatle llecek. Kuru yaŐ, büyük küçük, doğru eğri hepsi Őeriatin ahkmında yazılmıŐ olduğundan hepimiz ona tâbiyiz.

Bizim alimlerimiz, büyüklerimiz de öyle yapmış, bakıyoruz okuyoruz elhamdülillah. Dedelerimiz hep hadislere uymuŐlar, takvâ ehli insanlarmıŐ, iyi mslmanlarmıŐ; bizim gibi çürük deđillermiŐ. Onlar yle dünyaya meyletmemiŐler, “Allah neyi sever neyi ister” düŐünmüŐler, onu yapmıŐlar. Mesela evlerine gelmişler, oturmuşlar; “Ben burada bağda bahçede, bostanlar içinde, meyveler arasında yaŐasam yaŐarım ama Allah cihat edenlere çok sevap veriyor.” diye düşünüp “Verin kılıcımı, verin okumu” demişler, cihata çıkmışlar, Orta Asya’dan Anadolu’ya gelmişler.

Orta Asya neresi, Anadolu neresi?

Bağdat’ta otursalardı ya, Bağdat’ta ne camiler var. “Ana gibi yar olmaz, Bağdat gibi diyar olmaz.” demişler.

Neden?

Uzaktan Şöyle bakıyorsun, bizim kurŐun kapladığımız cami kubbelerini altın kaplatmıŐ adamlar, uzaktan pırıl pırıl parlıyor. Som altın.

Öyle bir diyar. Türbelerinin içine giriyorsun; “Allah Allah! Ben dünyada mıyım âhirette miyim, rüyada mıyım uyanık mıyım? Dur bakalım, hayal mi görüyorum?” diye düşünüyor. Altın, gümüş, zeberced, inci, ayna, süs, ziynet, kristal.. Zenginliğine hesap yok. Orada dursa ya. Yok. “Ama burada, Anadolu’da savaş var, tehlike var, ben oraya gideyim. Orada İslâm âlemini korumak için bekçi olayım, savaşayım, bu taraftakiler rahat etsin.” demiş. Rahat yerleri geçmiş geçmiş, yürümüş yürümüş gelmiş huddutta en tehlikeli yerde oturmuş.

Neden?

“Bana dünya lazım değil, bana Allah’ın rızası lazım, âhiret lazım.” demiş. Allahu Teâlâ hazretleri de bakmış kulunun gönlüne, temiz. Bakmış ki kendisi için malını veriyor, rahatını terk ediyor, diyarını terk ediyor, ülkesini yurdunu bırakıyor da oralara gelmiş, “Kulum ben senin bu fedakarlığını mükâfatsız bırakır mıyım? Al sana bu diyarları verdim.” demiş, Anadolu bizim olmuş. “Al sana şu diyarları da verdim.” demiş; Yunanistan, şimdiki Mora ve vilayeti bizim olmuş. “Al sana şurayı da verdim.” demiş; Bulgaristan, o zamanki Tuna vilayetimiz

bizim olmuş. Varmışız Budapeşte'ye Macaristan'a, orayı da almışız gelmişiz Avusturya'ya, Viyana'ya kadar dayanmışız. Askerlerimiz bugün Almanya'nın ta içlerindeki Köln'e kadar gelmişler. Köln'e gittim, dediler ki; "Hocam gördünüz mü? Burada Türklerin geldiği bir yer var, oralarda dolaşmışlar." Atlı geldi mi Almanya'nın ta ucuna kadar gitmiş.

Afrika'dan da giden mücahitler Cebeli Tarık boğazını geçmişler, Akdeniz'i Atlas okyanusuna bağlayan bir geniş deniz var, onu atlamışlar, İspanya'ya çıkmışlar. İspanya'ya çıkar çıkmaz Halid b. Ziyad "Gemileri yakın." demiş. On iki bin kişiyle çıkıyorlar.

"Komutanım, ne yapıyorsunuz, gemiler yakılır mı?" demişler.

"Yakın!" demiş. Yelken, kürek gemilerin hepsi çatır çatır yanmış.

"Ey askerlerim! Arkanız düşman gibi deniz, boğulur insan; düşman gibi. Önünüz de deniz gibi düşman. Hadi bakalım ne yapacaksınız yapın!"

Ne yapacaklar?

Allah yolunda çarpışmışlar çarpışmışlar, İspanya alınmış. İspanya koca bir memleket, çok büyük memleket; haritada bakarsan görünüyor. Yukarısında dağlık bir yer var. Dağları aşmışlar, Fransa'ya inmişler, Fransa'nın ortalarına kadar gelmişler... Böyle çalışmışlar. Az daha bu taraftan, az daha öteki taraftan olsaymış iki el kavuşacak, iş bitecekmiş. Yani Avrupa'yı bir oradan kısıp almışlar, bir buradan kısıp almışlar.

Ama ondan sonra gelenler.. Babaları çalıştı ya, Allah da onlara o diyarları mükâfat verdi ya; para var, bağ bahçe bostan var, güller sümbüller laleler var.. Dallarda kuşlar ötüşür, bülbüller çığırır.

“Verin bakalım şu içki kadehini, şu suyun başında bir sefa sürelim.. Bak yeşillik, manzaralı bir yer. Önümüz deniz kenarı, boğaz, derya; arka tarafımız çamlık. Bu safalı yerde insan eğlenmez mi? Gelsin kadehler, gitsin kadehler.. Çalgıcı da çağırın ya, insan biraz zevk sahibi olmalı, biraz da çalgı çalın..” Hadi bakalım, yan gelip yatmışlar.

Ondan sonra onun rahat yaşayışı bu taraf-takinin gözüne batmış:

“Dur ben şuna saldırıyım da tarlasını ba-
ğını bostanını yağmalayayım.” Bununki ona
batmış; “Ben onu yağmalayayım..” düşmana
lüzum kalmadan birbirlerini çatır çutur yemiş-
ler. İnsan insanı yer mi? Yer. Kurt kurdu yediği
gibi insan da insanı yer. İnanmıyorsan tarih ki-
tabını oku istersen. Çatır çutur yer, kemiklerini
bile çiğner. Ondan sonra sen misin birbirine dü-
şen tefrikaya düşen?

Namaz kılıyor musun?

Kılıyorlar, namaz kılıyorlar.

Ezan okunuyor mu?

Okunuyor. İyi.

Dinî ilimler öğreniyor musunuz?

Öğreniyoruz öğreniyoruz. Şu kadar med-
rese var bu kadar medrese var.. Kurtuba’da bin
beş yüz tane cami, sekiz yüz tane medrese var-
mış. İyi, dinî ilim öğreniliyor.

O zaman Allah’ın her emrini tatbik ede-
ceksin değil mi?

Ederim ederim.

Allah ne buyuruyor?

“Tefrikaya düşmeyin.”

Niye tefrikaya düştünüz, niye yirmi parçaya ayrıldınız? Sonra orada yirmi tane devlet kurmuşlar, tefrikaya düşmüşler.

Bizim Osmanlılar da tefrikaya düşmüşler, birbirlerine sataşmışlar. Mısır valimiz ordu toplamış. Düşmanlarla çarpıştığımız yetmiyormuş gibi Osmanlı'ya asker çekmiş, Suriye'yi geçmiş, Adana'da bir savaş yapmış, Osmanlı askerini yenmiş. Yürümüş Kütahya'ya, Kütahya'da bir savaş yapmış, neredeyse gelecek İstanbul'u alacak.

Kim?

Kavalalı Mehmet Ali Paşa veyahut çocukları. O da -adı Mehmet Ali olan insan- biz öbür tarafla uğraşırken Avusturya'yla Rusya'yla uğraşırken buradan bize saldırıyor. Biz birbirimize düşünce düşman ilerlemiş, sonra da bu duruma düşmüşüz.

Allah'ın yolunca gidersen Allah mükâfat verir; Allah'ın yolundan ayrılırsan Allah da rahmetini, nusretini, yardımını çeker. Onun için eskiler Allah yolunda yürümüş, onur kazanmışlar. İbret al. Zevke sefaya dalanlar da kaybetmişler.

Osmanlı edebiyatını açıyorsun; gazel, gazel, gazel... Gelsin içkiler... “Ey saki, ey mey-hane, ey şarap, gül renkli şarap...”

Gül renkli şarabı gördün mü? Bak şimdi Bulgaristan’da ne yapıyorlar? Bak Yunanistan’da neler oluyor? Gördün mü şimdi? Şarabın rengi tatlı mıymış, tadı güzel miymiş, gör bakalım; işte o şaraplar kan oldu şimdi.

Onun için bu dünyaya dalana Allah dünyayı da dar eder âhireti de dar eder. Âhirete gidene, Allah’ın rızasını isteyene dünyayı da verir âhireti de verir. Dedelerimizin misali. Öyle olmuş. Onun için Peygamber Efendimiz’in sözlerinin hepsi bizim için önemlidir. Şu insanın gönlü, kalbi ölü olunca insan insan olmaz, hayvan olur, hayvandan da beter olur.

Bizim hatunu bir yere götürdük; fakülte-den bir doçent arkadaşımız var, baldızı rahatsız olmuş, ameliyatlara geçirmiş, ölümlerden dönmüş, Allah rızası için bir geçmiş olsun demeye gittik. Apartmanın dairelerinden yukarıya çıkıyorlar, bir dairenin kapısında iki kadın konuşuyormuş. Yanından geçen ne yapar İslâm’da? Selam verir; selam vermiş, geçmiş. “Ben merdivenin yarısına kadar çıktım, o kadın

arkadan bağıyor.” diyor. “Yukarıdaki filanca daireye mi gidiyorsunuz?” “Evet o daireye gidiyoruz.” “*Hu* çekmeye mi gidiyorsunuz?”

Hu çekmeye mi gidiyorsunuz? Lafa bak! Bir kere *hu* ne demek? “Allah” demek; *kulhu-vallâhu ehad*.

Hu sözü “Allah” demek, insan *hu hu hu* diyorsa “Allah” diyor demek ki. Ninelerimiz analarımız bizi; “Nenni yavrum, uyu yavrum *hu hu..*” diye, “Allah” diye diye büyütmüş. *Hu* demek “Allah” demek. *Hu* çekmek de netice itibariyle “ya Allah, ya Allah” demek olur. Kabahat mi? Öyle yapmaya gitseler kabahat mi? Değil ama kadın edepsiz; “Yukarıda çok tepinmeyin ha!” demiş. Yukarıda üç kişi var, bir hasta iki de ziyaretçi kadın.

Ya sende bir komşuluk âdâbı yok mu? İnsanlık yok mu?

Olmaz! Şu kalp ölü oldu mu insan her şeyi ters görür. Karşısındaki ayna, gözündeki gözlük camı eğri büğrü oldu mu ters görür. Her şeyi ters görür. Yanından geçen kadın kendisine selam veriyor, insanlık gösteriyor, -köpeğin yanından geçtiğin zaman hırr diye insanın eteğine saldırır- o da ona saldırıyor.

Farz edelim ki yukarıda *hu* dese, belki hastaya dua edecek. Zaten yukarıda kalabalık yok da, diyelim ki “Allah şifa versin” dedi, okudu üfledi farz edelim.

Ne olur?

Senin yukarıdaki komşuyla apartman komşuluğun yok mudur? Onun hatırı yok mu? Onun misafirine böyle hakaret edilir mi? Sonra bu tanımadığın kimse, ya bir bakanın hanımıysa ya bir başka bir kimse ise sen önüne gelene böyle saldırırsan bir gün kafana bir tane vururlar, cezanı bulursun.

Ama biz güldük. Memleketin hâlini biliyoruz; din öğretilmedi, iman öğretilmedi, insanlar terbiyesiz edepsiz yetiştiler. Eskiden mahallelinin birbirine İslâm’dan doğan bir komşuluk muhabbeti vardı. Birazcık kokulu bir yemek pişse “Kokusu gitti, hakları geçmesin.” diye, bütün komşulara tabak tabak dağıtılırdı Kimse kimsenin bahçesine açılan pencere yapmazdı. Kimse kimsenin bahçesini görmezdi. Herkesin herkese hürmeti, sevgisi vardı. İslâm gidince insanlık da gidiyor.

Adam belki milyarder, kadın belki okumuş ama gönlü ölü, hasta. Kendi kendimize dedik ki

“Allah şifa versin. Allah akıl fikir versin, aklını başına getirsin de ‘Ya bir zamanlar bizim buradan geçen bir kimseye ben böyle bir edepsizlik etmişim, ne kadar ayıp etmişim.’ diye Allah ona düşündürtsün. Allah doğru yola getirsin.” dedik.

İslâm olmayınca olmuyor. İslâm’ın olması için de kalbin diri olması gerekiyor. Kalbin diri olması için de insanın ölümü gözünden uzaklaşmayacak. “Gafil olma, gafil durma, ölüm gelir.” “Gafil durma misafir gelir.” Dağıtırsın ortalığı, ortalık dağınırken kapı çalar; çok hürmet ettiğin bir misafir grubu kalkar gelir. Hadi bakalım, ayıkla pirincin taşını, ortalık darma-dağın, pis pasaklı.

“Eyvah yakalandık!”

Neden?

Gafil durdun, misafir geldi.

Sen yine gafil durursun. İçki, kumar, eğlence, zevkü sefa var; namaz niyaz yok, hiçbir şeyden haberi yok, Azrail *aleyhisselam* kalkar gelir; “Emaneti ver bakalım.” der. “Ya benim biraz daha hazırlığım olacaktı, daha tamamlamadım.” diyebilir misin? Geçmiş ola!

لَا يَسْتَأْخِرُونَ سَاعَةً وَلَا يَسْتَقْدِمُونَ

Lâ yeste'hirûne sâaten ve lâ yeste'hirûn.

“O zaman geldi mi geri gitmez, ileri gelmez.”⁴

Ölümü çok düşüneceğiz, bir.

İkinci hadîs-i şerîfin meali ne?

Eksirû zikre'l-mevt. “Ölüm düşüncesini çok yapın.”

Fe-inne zâlike temhîsun li'z-zünûb.

“Çünkü bu, günahları izale edicidir, günahları siler götürür.”

Demek ki ölümü düşünmenin sevabı da varmış; günahlar siliniyor.

Temhîsun li-zünûbi ve tezhîdün fi'd-dünyâ. “İnsanı da dünyaya bağlanmaktan kurtarır, zühd sahibi yapar.”

Dünyaya dalıp da günahları işlettirmez. Öyle insanlar oluyor ki maddî menfaatten, dünya hırsından, mevki makam hırsından şundan bundan dolayı arkadaşını değil kardeşini çiğniyor. “Mirasa konacağım.” diye babasını öldürenler var. İstanbul'da Merter sitesi diye bir

⁴ 7/A'raf, 34.

site var. Orada çocukları bir adamı öldürdü. Kocaman bir site kurdu, parası çok pulu çok ama çocukları öldürdü.

Bu dünya hırsının, insanın gönlünden silinmesi lazım. Âhirete hırs duyarsan duy, Allah'ın rızasına hırs duyarsan, "Ah onu bir elde etsem" diye yanar yakılırsan o güzel bir şey. Ama dünyaya hırs duydun mu çok şeyler yaptırır.

Hubbü'd-dünyâ re'sü külli hatîetin. "Her hatanın başı dünya sevgisidir."

"Ben bir üst makama geçeceğim, aman oraya bir terfi edeyim. Onun için ne yapmam lazım? Filanca arkadaş rakip, ona bir iftira atayım. Filanca kimseye gideyim, rüşvet veriyim.."

Şöyle böyle, insan o makama geçeceğim derken kaç çeşit günah işler. Dünya hırsı olur. Ama Allah korkusu olursa "Ben vazifemi yapayım da Allah bilsin. İyilik yap denize at, balık bilmese de Hâlık bilir, Allah bilsin." der, Allah da onu yükseltir. Çünkü amirinin de aklı var, bakar ötekisi tilki gibi bir şey, kurt gibi bir şey, "Ben buna burayı emanet edersem bu sürüyü darmadağın eder. Onun için şu dürüst adamı seçeyim. Bak dosdoğru, sapına kadar sağlam,

hiç şey yapmıyor, bunu geçireyim.” der, yine onun dediği olur. Allah dürüst olana mevki de verir makam da verir.

a. Musa A.S. Çok Salat-ü Selam Ediniz

Gelelim üçüncü hadîs-i şerîfe:

أَكْثَرُوا مِنَ الصَّلَاةِ عَلَى مُوسَى، فَمَا رَأَيْتُ أَحَدًا مِنَ
الْأَنْبِيَاءِ أَحْوَطَ عَلَى أُمَّتِي مِنْهُ

*Eksirû mine's-salâti alâ Mûsa fe-mâ
raeytü ehaden mine'l-enbiyâi ahvata alâ üm-
metî minhü.*⁵

İbn Asâkir'in rivayet ettiği bir hadîs-i şerîf.
Peygamber Efendimiz şöyle buyurmuş:

“Musa *aleyhisselam*'a çok salât u selâm
eyleyin.”

Neden?

“Benim ümmetim hakkında peygamberler-
den hiçbirisini onun kadar ihtiyatlı, yani şef-
katli görmedim. Bizim ümmetimize çok şefkat
ediyor.”

⁵ İbn Asâkir, *el-Mu'cem*, XXXXXXI, 168; Münâvî, *Feyzu'l-Kadîr*, II, 88, r. 1407; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, XI, 505, r. 32367

Peygamber Efendimiz Miraç'a çıktığı zaman Allahu Teâlâ hazretleri ona beş vakit namazı elli vakit olarak emretti. "Ümmetin elli vakit namaz kılsın." diye dönerken Peygamber Efendimiz Musa *aleyhisselam* ile karşılaştı. Tabi orası mânevî bir âlem. Elli vakit olduğunu duyunca Musa *aleyhisselam* dedi ki;

"Yâ Muhammed! Ben bu insanları tanıyorum, bunlar bu ibadeti yapamazlar, sen git Rabbinden dile de bu elli vakti indirsin."

Peygamber Efendimiz döndü Rabbine niyaz eyledi, kırk vakte indi. Yine geldi; "Bu da çok." dedi. Yine döndü, otuz vakte indi. Yine çok dedi..

Nihayet namaz beş vakte indi. Beş vakit deyince Musa *aleyhisselam* yine dedi ki;

"Çok, ümmetin bunu da yapamaz."

Efendimiz;

"Artık Rabbime niyaz etmeye utaniyorum" dedi, geldi, böylece beş vakit namaz kılmak müslümanlara Miraç'ta emredildi. Ama Musa *aleyhisselam* elli vakti beş vakte indirtti.

Ümmet-i Muhammed'e şefkatinden ihtiyatından dolayı, "yapamazlarsa günaha girerler" diye..

Biz bütün dinlere, peygamberlere böyle bakıyoruz. Müslümanın bakışı edepli terbiyeli, insanlığa fazilete uygun bir tarzda. "Hadi git bakalım bir de yahudilerin nazarında, hıristiyanların nazarından bizim Peygamberimiz nasıl, ne diyorlar?"

Bizim Peygamberimizi bırak, Hz. İsa hakkında kanaatleri ne? Hz. Meryem hakkında kanaatleri ne?

Edepsizce, hiç edebe uymayacak bir tarzda.

Elhamdülillah yolumuz doğru yol, dinimiz hak din, en güzel yol; elhamdülillah. Biz Musa *aleyhisselam*'ı severiz. Ben Almanya'da hıristiyanlara öyle dedim:

"Siz hangi peygamberi tanırsanız biz hepsini tanırız, severiz."

Musa *aleyhisselam*, İbrahim *aleyhisselam*, Yakub *aleyhisselam*, Yusuf *aleyhisselam*, Zekeriyya *aleyhisselam*, Yahya *aleyhisselam*,

Âdem *aleyhisselam*, Nuh *aleyhisselam* biz bunları hep rahatlıkla söyleriz. Biz sizinkilerin hepsini kabul ediyoruz, ya siz? Siz inkâr edip kâfir oluyorsunuz.

Bir de şu var kardeşlerim, dünyada müslümanların nüfusu bir milyara yaklaştı, insanın tek başına durması mümkün değil. Biz tek başımıza durduğumuzda bu kâfirler üstümüze çullandılar. Osmanlı imparatorluğuna ne yaptılar? Birleşeceğiz. Bir milyara yakın müslüman var. Dünya nüfusunun dörtte biri müslüman.

Bizden biraz daha çok hıristiyan var ama hıristiyanların çokluğuna kulak asma. Aslında şöyle biraz konuştun mu müslüman oluyorlar. Yollarının yanlış olduğunu biliyorlar da.. Kilisenin de adı var, kendisinin önemi yok. Ekseriyetle öyle. Biz kendimiz iyi müslüman olacağız, bir; sonra başka insanlara İslâm'ı öğretmeye çalışacağız, iki.

Fransa'da bir profesör var, Hindistanlı, Hintli. Fransa'da çalışıyor; her gün bir iki tane Fransızı müslüman ediyor. Her gün! Gelir bizim memlekette konferans verirdi; karşılıksız. Hindistan neresi Fransa neresi? İşte hizmet böyle

olur. Biz de gitsek Fransa'ya, gitsek Almanya'ya, gitsek İtalya'ya, gitsek İspanya'ya. İspanya'da bir tane müslüman bırakmamışlar, kökünü kazımışlar. Onlara yavaş yavaş İslâmiyet'i anlatsak muhakkak bir kısmı müslüman oluyor.

Pakistanlılardan bir grup Amerika'ya gitmişler, Washington Camii'nde oturmuşlar, mikrofonu kurmuşlar, -hoparlörler dışarıya ses veriyor- anlatıyorlar:

“Müslümanlık budur, öteki dinlerin devamıdır, öteki dinlerin hükmü bitti; ahkâmını tazeledi, Allah bizim peygamberimizi gönderdi. Biz Hz. Musa'yı reddetmiyoruz, Hz. İsa'yı reddetmiyoruz ama bu dinler bozuldu, rivayetleri tam gelmedi, kitapları tahrifata uğradı. Allahu Teâlâ hazretleri onun için yeni peygamber gönderdi. Aslında yolumuz birdir; sizin de bu yola gelmeniz lazım.” diye usulü yoluyla böyle anlatıyorlarmış. Ses mikrofondan sokağa gidiyor.

Oradan geçen bir Amerikalı mühendis, biraz ayakta durmuş dinlemiş, güzel, biraz daha dinlemiş, beğenmiş. “Hadi şuraya gireyim” demiş, içeriye girmiş. Oturmuş, orada dinlemiş, daha da ilgi duymuş. O Pakistanlı kardeşlerimiz

ne kadar tatlı konuşmuşlarsa sonunda; “Ben de müslüman oluyorum.” demiş Bak Amerikalı dinledi, müslüman oldu. “Ne yapmam lazım?” diye sormuş. “Müslüman olmak için para pul bir şey gerekmez ki merasime ihtiyaç yok. *Eşhedü en lâ ilâhe illallah ve eşhedü enne Muhammeden abdühû ve resûlüh* dedin, müslüman oldun.” Yalnız -cünup olur insan- git de bir yıkan.” demişler. Demiş ki; “Siz benim gönlümü yıkadınız, ben de gideyim önce vücudumu yıkayayım da geleyim.” demiş, yıkanmış gelmiş. “Ben sizi çok sevdim, yanınızdan ayrılmayacağım.” demiş ve onlarla beraber şehir şehir gezmiş.

Şimdi o Pakistanlı kardeşlerimizin güzel bir huyları var; gidiyorlar, İslâm’ı anlatıyorlar. Bak bu Amerikalıyı müslüman ettiler. Öbür şehre gidiyorlar orada da başkalarını müslüman ediyorlar. Ama yanlarına aldıkları adam da onlarla gezerken İslâm’ı öğreniyor, duaları öğreniyor, namazın nasıl kılınacağını -bakarak- öğreniyor. Bizim dinimizin bir terbiye şekli de nasıldır?

Kitaptan okursun, İslâm'ı öğrenirsin. Bir de yan yana durarak, arkadaşlık ederek öğrenilir.

Peygamber Efendimiz ashabını nasıl yetiştirdi?

Arkadaşlık etti. Aynı mecliste bulundular, oturdular kalktılar, gezdiler, geldiler gittiler. Onun için Peygamber Efendimiz'in yanında bulunmuş olan o kimselere- sohbet kökünden- “sahabe” deniliyor, yani “onunla sohbet eden kimseler.”

İslâm'ın öğrenilmesi, yayılması yollarından birisi neymiş?

Sohbet, sohbet, sohbet. Bir araya geleceksin, arkadaşlık edeceksin, sohbet edeceksin, anlatacaksın dinleyecek; kalbi canlıysa müslüman olacak. Veya ölüyse yavaş yavaş canlanacak. bir adam Denize düşüyor, boğulurken baygın halde kurtarıyorsun. Hadi bakalım suni teneffüs, kollarını bacaklarını şöyle yapıyorsun böyle yapıyorsun, baş aşağı getiriyorsun sular çıkıyor, biraz sonra kıpırdanmaya başlıyor. Nihayet “Ben neredeyim?” diye gözünü açıyor; canlandı. İşte öyle sohbetle ölü gönüller canlanır. Hele sohbeti yapacak kimse bir ârif kâmil

kimseyse ölü gönül yavaş yavaş, yavaş yavaş canlanır canlanır; sonra parmağını kaldırır, müslüman olur.

Onlarla gezmiş, gezdikçe de İslâm'ı öğrenmiş. "Sünnettir." diye bir de güzel sakal bırakmış. Amerikalı, kınalı sakallı, uzun boylu, boylu poslu bir kimse. Gelmişler, buralarda dolaşmışlar, Türkiye'ye belki gelmemişler de Kuveyt'e gitmişler, Mısır'a Suriye'ye gitmişler. Hac mevsimi gelince bir de haccetmiş; onlarla beraber kalkmış Pakistan'a, Hindistan'a gitmiş.

Orada dünyanın her yerine giden, İslâm'ı tebliğ eden insanlar toplanmışlar, gitmişler. Geçenlerde buraya da geldiler; hep geliyorlar geziyorlar. Burada da konuşma yaptılar. "Bir ihtiyacınız var mı? Buyurun yemeğe gidelim." diyorum, "Teşekkür ederiz." diyorlar. "Bir ihtiyacınız var mı? Malî, bedenî bir ihtiyaç, bir hizmet?" "Bize dua et!" diyorlar, o kadar. Geliyor burada tebliğ yapıyor, ne güzel! Bak Pakistan'dan kalkmış müslüman kardeşlerini ziyarete ve İslâm'ı konuşmaya sohbet etmeye gelmiş.

Amerikalı da onlarla gitmiş. Kalabalıkta ona da söz vermişler; "Buyur, sen de konuş.

İşte mikrofon, işte müslüman kardeşlerinin kalabalık cemaati!” Söz almış, şöyle demiş:

“Ey Pakistanlılar, Hindistanlılar, müslümanlar! Allah sizden razı olsun. Ben Amerika’daydım, geldiniz beni orada irşat ettiniz, müslüman ettiniz, Allah sizden razı olsun. Size çok minnettarım. Size teşekkür borcumu, şükran borcumu ödeyemem. Ama yine de iki elim iki yakanızda.” demiş.

Bu sefer şaşırılmışlar; hem teşekkür ediyor hem de “Hakkımı helal etmeyeceğim, iki elim iki yakanızda.” diyor. Demiş ki; “Evet, iki elim iki yakanızda; niye on sene önce gelmediniz? O zaman benim babam sağdı. O da müslüman olsaydı ya, ben onu ikna ederdim. Babam bozuk bir akideyle gitti. Dört sene önce gelseydiniz anam sağdı. Onların hesabını sizden soracağım. Burada siz Müslümanlık yapıyordunuz, oraya gelip bize anlatmıyordunuz. Bunun hesabını âhirette soracağım.”

İşte onun için biz dünyanın dört bir ucuna yayılırız; dinimizi yaymak için Afrika’ya gideriz. Şimdi Afrika’da bir sürü müslüman -Türk olsaydı fena mı olurdu? Çinliler, komünizmi yaymaya çalışıyor Ruslar komünizmi yaymaya

çalıyor. Amerikalı, Fransız, İngiliz vesaire var; müslüman yok, Türk yok..

Nüfusumuz elli milyona gelmiş, yetiştir yetiştir gönder Afrika'ya, gönder Asya'ya, gönder Avrupa'ya, gönder Amerika'ya. Güney Amerika'da hiç adamımız yok, gönder oralara. İyi yetiştir, meslek sahibi yap, dünyanın her bir yerine ahlâklı insan ihraç et, görsünler bakalım din deymiş, iman neymiş. Kardeşlerim biz kendimiz müslüman olacağız. Bir de İslâm'ı yaya-
cağız.

Biz İslâm'ı yayarsak ne olur?

Bak Yunanlı bizimle mücadele ederken Amerika'daki ahbablarına dayanıyor. Yunan lobisi diyorlar, orada bir grubu var. Meclise baskı yapıyor. "Bulgaristan bize böyle ediyor, şöyle ediyor bilmem ne." Ya bir yürürüz, Sofya'ya kadar varırız, canına okuruz.

"Nasıl yürürsün?"

Rusya, Polonya, Bulgaristan, Romanya, Macaristan koca bir grup Varşova paktı yapmış O zaman hepsiyle birden savaşmak lazım.

Demek birlik olduğundan bir şey yapamıyorsun, öyle mi?

Peki sen niye birlik olmuyorsun? Yok ben birlik olmam, herkes gelsin, benim bir tarafımdan çimdiresin, koparsın, parça parça yesin beni; ben birlik olmayı istemem.

Balkanlar gitti, gitsin. Selanik gitti, gitsin. Batı Trakya gitti, gitsin. Adalar gitti, gitsin.

Öyle şey olur mu?

Onlar bizim vatanımızın parçalarıydı; insanın yüreğinde acısı olmazsa olur mu? Şimdi orada hâlâ kardeşlerimiz var, Batı Trakya'yı herifler bize vermemiş, ahâlisi Türk. Bak şimdi neler oluyor. Bulgaristan; bize yakın yerleri tamamen Türk. Nasıl vermişiz? Nasıl çizilmiş o anlaşma, ne olmuş? İnsan onu düşünecek ki bir yerden çaresini arayacak.

Hâsılı işte böyle. Kendimiz sapasağlam müslüman olacağız.

Şimdi bak, şu komşunun hikâyesini anlattım, kendisine selam verene ne hakaretler ediyor. Böyle sapıklık olmaz!

Ne olur? Bizim birbirimizle kavga etmemizden kim kâr eder?

Ben ona kızacağım, ben de ona gideceğim, bir şey yapacağım; muhabbetsizlik olacak. Bu

mu daha iyi. Hepimiz muhabbetli muhabbetli, hem Allah'ın sevdiği kullar olarak, alını secde gören nurlu insanlar olarak, hem haram yemeyen namuslu kimseler olarak, hem yaptığımız işi dürüst yaparak, hem de “Memleketimiz, dinimiz, imanımız için canımızı veririz.” diyerek sapasağlam kenetlenmiş olarak çalışsak da yekpare, bir duvar gibi kale gibi olsak da memleketimizin içine dışına faydamız olsa fena mı olur?

Onun için çare, işte İslâm.

b. Yapmacık Değil Samimi Konuşunuz

Gelelim daha sonraki hadîs-i şerîfe. Peygamber Efendimiz orada da şöyle buyurmuş:

أَكْذَبُ النَّاسِ الصُّنَّاعُ

*Ekzebu'n-nâsi es-sunnâu.*⁶

Bir de aşağıda bir parantez var orada şöyle demiş:

⁶ Ahmed b. Hanbel, II, 409, r. 9296; İbn Hibbân, *el-Mecrûhîn*, II, 101, r. 670; Abdürrezzak, *Musannef*, VIII, 316, r. 15355; İbn Adî, *el-Kâmil*, VII, 554, r. -1; İbn Adî, *el-Kâmil*, VI, 269, r. -1; Sehâvî, *Mekâsidü'l-hasene*, I, 76, r. 149; Zehebî, *Mizânü'l-i'tidâl*, V, 73, r. -1; İbn Vehb, *el-Câmi'*, I, 609, r. 512

Ve hüve etekellimü bi'l-fasâhati ve übharü'l-ahvâl.

-Bu hadîs-i şerîften değil gibi ama hadis gibi parantez içinde alınmış.- Bu hadîs-i şerîfte Peygamber Efendimiz şöyle buyuruyor:

Ekzebu'n-nâsi. “İnsanların en yalancısı.”

Yalancılar var da bunların birinciliğini kim alır, en yalancısı kimdir?

Ekzebun-nâsi es-sunnâu. “Yapmacık laf konuşanlar.”

Dil maşallah pabuç gibi; hüner madrabazlık, âlâsı var, insanın ağzından girer burnundan çıkar, ikna eder. Yalan!

Peygamber Efendimiz de öyle şeyleri sevmiyor; söz hünerlerini, madrabazlıkları, söz sanatlarını, böyle konuşmayı hiç tasvip etmemiş.

Müslüman nasıl olacak?

Dobra dobra olacak. Lafı eğiyor büğüyor, tekerlemeler bilmem neler..

Güzel konuştu, güzel konuştu ama aldatmak için konuştu, öyle şey yok! Dobra dobra, bakayım erkekçe lafı şöyle bir sapasağlam söyle bakayım.

Mühendis bir arkadaşımızla konuşuyoruz. “Gittim bir fabrikatöre bir şey söyledim. Bana dobra dobra şu cevabı verdi. Bir şey daha söyledim, dobra dobra şu cevabı verdi. Hoşuma gitti.” diyor. Tam istediğini yapmamış ama dobra dobra konuşmuş; onun da hoşuma gitmiş. diyor. “İşte” dedim ben de, “O fabrikanın sahibi olmak için böyle sağlam iş tutmak gerekir.” Sağlam düşünüp açık konuşmak.

Öyle bir konuşuyor ki evet mi dedi, hayır mı dedi belli değil. Uygun mu gördü karşı mı çıktı belli değil. Ya ne yan çizip duruyorsun, doğru düzgün konuşsana! Dinîmiz açık konuşmayı, doğru konuşmayı tasvip ediyor. Peygamber Efendimiz sözünü çok süsleyip püsleyip de fiyakalı fiyakalı konuşmaları pek tasvip etmemiş. Çünkü orada kibir var, kendini beğenme var. Bir de söz sanatlarının arkasında hakikati gizleme maksadı var; o doğru değil! Onun için Peygamber Efendimiz; “İnsanların en yalancısı, çok sanatlı konuşan kimselerdir.” buyuruyor. Sanatlı konuşuyor ama sanatlı konuşacağım derken yalan söylüyor.

Mesela şair; sözüne güvenilir mi, güvenilmez. “Bir kâfiyeyi denk düşüreceğim, bir vezni

denk düşüreceğim.” diye yalan yanlış söz söyler. “Sanat olsun.” diye. “Sanatkârâne bir söz söyleyeceğim.” diye olmadık şey yapar. Adam fıkra anlatıyor.

Fıkra neden anlatılır?

“Meclisteki insanları güldüreceğim.” diye; cennetten, cehennemden, hesaptan anlatıyor. Bunlar oyuncak mı? Fıkraya gelecek şeyler mi?

Adam terazinin başına gitmiş de, şöyle demiş de, ondan sonra cehenneme girmiş de çıkmış da, meleğe şöyle demiş de, ötekisi böyle demiş de şeytan gelmiş şöyle yapmış da... Ya bunlar âhiret olayları, bunlar oyuncak değil! Sen bunları böyle fıkra olarak anlatırsan gülünür ama iman gider! Bunlar oyuncak değil!

Bazıları; “Başkasını güldüreceğim.” diye; söz sanatkârı da; “Güzel söz söyleyeceğim.” diye yalan söylüyor, olmaz! Sözün en güzeli doğru olanıdır, dosdoğru olanıdır. Öyle fazla süslemeye lüzum yok.

“Ben fazla söz, hünerli söz bilmem; bildiğim bir şey var, kalbimden geçeni olduğu gibi söylerim.”

Allah senden razı olsun. İçin dışın ayrı değil, tamam, en güzeli o, dobra dobra.

“Vallahi hocam, iyi güzel ama senin şu söylediğin şey bana hoş gelmedi. Senin şu yaptığın hareket pek hoşuma gitmedi, şöyle yap-san daha iyi olur gibi geldi.”

“Hay Allah senden razı olsun! Senin gibi bir samimi insan görmedim, gel seni alnından öpeyim.”

Herkese yağ çekmek bal çekmek, “Allah ömürler versin!” demek, etek öpmek vesaire tarzında gidiyor. Yukarıdaki şahıs da şişiyor. Ondan sonra ne söylesen laf anlamıyor.

“Yahu kardeşim yaptığın doğru değil!” Bir şey söylesene, olur mu böyle, bu nedir? Doğru söyleyen insanlara ihtiyaç var. Sanatkârâne söylemek tamam, ama adama öyle yağ çektin bal çektin ki ama Allah sevmedi.

أَكْرِمُوا الْعُلَمَاءَ، وَوَقِّرُواهُمْ، وَأَحِبُّوا الْمَسَاكِينَ،
وَجَالِسُوهُمْ، وَارْحَمُوا الْأَغْنِيَاءَ، وَعَفُوا عَنْ أَمْوَالِهِمْ

*Ekrimü'l-ulemâ ve vakkirûhüm ve ehibbü'l-mesâkîne ve câlisûhüm ve'rhamü'l-ağniyâe ve iffû an emvâlihîm.*⁷

Ebü'd-Derdâ *radıyallahu anh*'ten rivayet edilmiş. Allah şefaatine erdirsin. Bu Ebü'd-Derdâ Ashâb-ı Suffa'dan bir mübarek sahabi, Peygamber Efendimiz'den o rivayet etmiş. Dünyaya hiç kıymet vermezmiş. Bir keresinde Selman-ı Fârisî gitmiş de evine bakmış, ev perişan. Ebü'd-Derdâ'nın hatununa bakmış, o perişan. Ebü'd-Derdâ gelmiş sonra, ona bakmış, o daha perişan. “Ya ne bu hal?” diye sormuş. Karısı; “Senin kardeşin bu Ebü'd-Derdâ dünyayı terk etti.” demiş.

Selman-ı Farisi feleğin çemberinden geçmiş, gün görmüş bir sahabi; ona “orucunu ye bakalım” demiş, “gece yat bakalım” demiş. Peygamber Efendimiz'in yanına gitmişler. Şikâyet etmiş, demiş ki; “Yâ Resûlallah! Selman benim evime misafir geldi, benim

⁷Deylemî, *el-Firdevs*, I, 76, r. 224; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, X, 174, r. 28904; İbn Arrâk, *Tenzihü's-Şerî'a*, I, 275, r. 79

orucumu bozdurdu, gece uyku uyutturdu, yaptığım ibadetlerden mahrum eyledi, ondan sonra şöyle yaptı, böyle yaptı.”

Peygamber Efendimiz dinlemiş, “Selman haklı” demiş. “Senin üzerinde senin hanımının hakkı var; onun hakkını vereceksin. Çiğnemek yok, vermemek yok! Senin üzerinde çoluk çocuğunun hakkı var; onlara bir pay ayıracaksın, o payı vermemek yok! Senin üzerinde, boynunda Allahu Teâlâ hazretlerine ibadet borçları var; onları da yapacaksın. Senin üzerinde nefsinin hakkı da var.”

“Vücudumun benim üzerimde hakkı mı var?”

Tabi. Hadi bakalım sen bu vücuda iyi bakma, bu vücudu perişan et. Sigara içtin, ciğerlerin kurumla doldu; içkiyi içtin, çürüdün. Uyku uyumadın; kumar masalarında sabaha kadar sigara tütürerek al papazı ver üçlüyü dörtlüyü beşliyi -neyse artık kumarın şekli şemaili-sabahları boyladın, zayıfladın, verem oldun.

Vücudun senin karşına geçecek, seni dava edecek; “Yâ Rabbi! Bu bana bakmadı, beni verem etti. İşrette mahvetti. Yanlış yolda, eğlencede, zevkte sefada beni mahvetti” diyecek.

Vücudunun senin üzerinde hakkı var.

İslâm'ın güzelliğini görüyor musun?

Onun için bu hakkı ödemek için şu vücudu da yatıracaksın:

“Yat bakalım vücudum, hadi bakalım. Sonra benden hak isteme, mışıl mışıl uyu bakalım şurada. Ama sabah namazına kalk, namazda uyumak yok. O zamana kadar dinlen.”

Her hak sahibine hakkını vermek lazım.

Öyle müslüman var ki -bir müslüman oluyor- birazcık anlatıyorsun; şöyle yap böyle yap, bir iki yapıyor, tadı damağında kalıyor, daha çok yapmak daha çok yapmak istiyor. Dur ya dur! Bu vücut sana ömür boyu lazım! Öyle değil, ölçülü yapacaksın. Baklavayı çok sevdim, balı çok sevdim bayıldım, hadi bakalım bir kase balı ye. Seni karın içine yatırırsalar Ankara'nın karını eritirsin o zaman. O kadar balı yedin mi insanın kulaklarından ateş fışkırır. “Ne kadar yiyeceğim hocam?” Ölçülü yiyeceksin. Her güzel şeyi öyle paldır küldür çok yapmak yok. İbadet de öyle, uyku da öyle, yemek de öyle. Her şeyin bir tadı ölçüsü var.

Ebü'd-Derdâ'ya öyle demiş, çok hoşuma gider. İbadet ehli bir insan; bu hadîs-i şerîfi o rivayet etmiş. Peygamber Efendimiz bu hadîs-i şerîfide şöyle diyor:

c. Alimlere Hürmet Ediniz

Ekrimü'l-ulemâ. “Alimlere izzet-i ikram eyleyin.”

“İkram eyleyin.” demek, “Çıkar keseyi, cüzdanı aç bakalım, paraları doldur cebine.” Demek değil. O mânada değil. “İzzet ikram etmek, hürmet göstermek” demek.

Ekrimü'l-ulemâ.

Alimdir; geçerken ayağa kalk, konuşurken bir edebini takın bakayım, hizmet etmek gerekirse hizmet et bakayım, -neyse- izzet edeceksin. “İzzet ikram et.” İkram o mânaya.

Tabi bir ihtiyacı olursa başka... Mesela adamcağız ilim adamıdır, çok büyük alim; sen de çok büyük tüccarsın, Allah daha çok versin, tamam. Evin var, üç tane apartmanın, iki tane kamyonetin, bir tane otobüsün var, bir de tır çalıştırıyorsun; paran pulun hepsi yerinde.

Bu da alim; Arapça öğrenmiş, fıkıh öğrenmiş, tefsir öğrenmiş, takvâ ehli bir insan ama

“onları öğreneceğim” derken dünya çalışmasına, dünyalık kazanmaya gidememiş. İlim öğrenmeye gitmiş, dünyalık çalışması eksik kalmış. Şimdi sen ona tepeden bakıyorsun; “Ya hu paran kadar konuş, nesin sen? Beş kuruş paran yok.” diyorsun. Öyle şey olmaz! O da senin gibi dünyaya dalsaydı belki senden zengin olurdu. O âhîret zenginliğini tercih etti, ilim öğrendi. Onun da bir ihtiyacı olursa muhtaçsa yardım etmek iyidir.

O istemez, istememiş. Hakiki alimlerimiz istememişler ama sen de gözet. Biraz haline tavrına bak, durumuna bak. Maddî bakımdan ikram edersen en çok, ilk önce, öncelikle ona etmek lazım gelir. İşin o tarafını da söylüyorum. Gerekiyorsa öyle olması lazım. Onun boynunu bükük bırakmak olmaz.

Bir sevdiğim kardeş var, iyi, ilmi de güzel, kendi de güzel. Allah üç tane daire vermiş. Bir yerden miras mı geldi nasıl olduysa üç tane daire olmuş. “Oo elhamdülillah! Bir tanesinde otururum, öteki iki tanesinin kirasıyla da geçinirim. Şimdi ilim öğreteceğim.” demiş. Ne güzel! “Otururum, ilim öğretirim.” demiş. Hakikaten Ankara’nın hocaları, cami hocaları

gidiyorlardı, kendisinden bir şeyler öğreniyorlardı.

Hasılı, demek ki Peygamber Efendimiz'in emrine göre alimlere hürmet edeceğiz, izzet edeceğiz. Önünden geçmek yok, hürmetsizlik yapmak yok. Hürmetin izzetin maddî mânevî şekli neyse yapacağız.

Ve vakkırûhüm. “Onlara vakarlı bir insan muamelesi yapın.”

“Tevkir eyleyin, hürmette izzette kusur etmeyin.” demek.

Alimlerle ilgili tavsiyesi bitti.

Alime ne yapacağız?

Alime işimiz hürmet, izzet.

Sonra.

Ve ehibbu'l-mesâkîn. “Fukarâcıkları da sevin.”

Miskinleri fakircikleri de sevin.

“Ama hocam, elbisesi yırtık pırtık, ama evi tenekeden, çatısını tenekeyle kapatmış, kenar mahallede, sokağında yol yok, her tarafı çamur.”

İşte fukaracık. Allah öyle fakirlerin, boynu büküklerin, kalbi kırıkların yanındadır. İyi bir kulsa Allah yolunda gidiyorsa fakirlik büyük bir kusur değildir; onları da seveceksin.

Ve câlisûhüm. “Onlarla oturacaksın.”

Otur, hal hatır sor, gez, evini ziyaret et.

“Hocam evine gidiyorum, tavandan burnuma yağmur damlıyor. İçerisi kokuyor.”

Fukarâcık, ne yapsın?

“Çanakkale’de şöyle bir adamcağız var.” dediler, çok iyi, birkaç şey anlattılar, baktım gönlü çok tok bir insan. Devletin verdiği ikramiyeyi almak istememiş. O kadar takvâ ehli. “Bir ziyaretine gidelim, bakalım.” dedim. Gittik, ayakta zor duracak bir kulübede oturuyorlar. Tavanı yüksek değil, Karısına bir, kendisine bir somya; ikisi de oturuyorlar.

“Nasılsın?”

“Elhamdülillah” diyor, boynunu bükerek; “Çok şükür, çok şükür yâ Rabbi, bu halimize!”

Sefil, perişan. İçeri girdiğim zaman gözlerim yaşardı. “Çok şükür, çok şükür yâ Rabbi, bu halimize, bu günümüze. Ne mutlu bize!” diyor.

Allah'ın sevgili kulu, besbelli.

İşte fukaraya gidecek, onunla oturacak, vakit geçirecek. Çünkü bazı kibirli insanlar fakirlerin yanlarına yanaşmazlarmış. “O kim ya, benimle aynı yerde oturacak? Ben ne onu evime alırım ne onun evine giderim!” Kendisini büyük görüyor. Öyle şey yok! Fukarayı sevip onların yanına gidip onlarla oturup kalkmak lazım.

O zamanın bazı zenginleri Peygamber Efendimiz'e gelmişler; “Yâ Resûlallah! Bize şu fukaradan ayrı bir meclis yap, biz bunlarla oturmaya arlanıyoruz.” demişler. Bunlar dediği Selman-ı Fârisî ve o o mübarek sahabiler, cennetle müjdelenmiş mübarek insanlar. Eski püskü giyiniyorlar. Tabi o zamanda dokuma elbise filan çok yok. Diyelim ki kurban kesti, derisini kesiyor tuzluyor, elbise yapıyor. Yağmur yağdığı zaman ağıl gibi kokarmış. Biliyorsunuz post kokar ya, tabi o zaman iyi ilaçlar filan da yoktur. Ağıl gibi kokarmış. Sahabenin temizliğinde bir şey yok ama işte böyle kokusu olabiliyormuş.

Hasılı, fukarayla oturacak. Kibir göstermeyecek, onları sevecek ve oturacak. “Alimlere hürmet, fukaraya muhabbet.”

Sonra,

d. Zenginlere Merhamet Edin

Ve'rhamü'l-ağniyâ. “Zenginlere de merhamet edin.”

Dikkat edin, yanlış duymadınız! “Zenginlere de merhamet edin.” diyor, Peygamber Efendimiz. “Zenginlere acıyın.” diyor.

Nasıl olacak?

Bir kere haset etme, kin besleme. O da Allah'ın kulu.

Allah ona mal vermişse sen niye düşmanlık ediyorsun? Komünizm zengine husumeti körük-lüyor, iki tarafı birbirine kışkırtıyor. Öyle şey yok!

Allah mal vermiş, namusuyla kazandıysa helal olsun. Namussuz kazandıysa kanun yaka-sına yapışsın, hesabını sorsun, ona bir şey demeyiz. Ama namuslu kazanmışsa başka. Fukara olarak köyünden çıkmış, maydanoz satmış, de-reotu satmış; sonra namuslu ticaretiyle “dürüst

bir insan” diye kendisini geliştirmiş, beğendirmiş. Birisi yanına ortak almış. Allah işlerini rast getirmiş bereket vermiş, işleri genişlemiş, zengin olmuş.

Ne yapsın şimdi bu adamcağız, kabahati var mı? Dürüst kazanmış.

Kuveyt’te birisinin misafiri olduk. Kafile yolcusuyuz. Otuz tane araba gittik, evinin avlusuna girdik, hepsini aldı. “Daha var mı?” diyor. Kadınlar için bir köşk bu tarafta, erkekler için bir köşk bu tarafta. Arada duvar. Yüz tane kadın, onlar o tarafa gitti; erkekler bu tarafa gitti. Adamcağız Mekke’deymiş, bizim geldiğimizi anlayınca uçağā atladı, geldi. “Hoş geldiniz” diyor. Evini nasıl harabeye çevirdik, o kadar kalabalık insan gidince ne olur? Harabeye çevirdik. Abdest alacağız, şu ihtiyacımız var bu ihtiyacımız var, yolculuk hali. Yüzünden tebesüm hiç eksik olmuyor, Allah razı olsun. Nasıl pervane gibi hizmet ediyor. Ben ömrümde öyle zengin görmedim. Otuz bin dolar zekatı varmış. Burada çok büyük zekatı olan zengin bir insan. Ama ben öyle güleç yüzlü, tatlı dilli bir zengin görmedim. Buradan mektup yazdım;

“Allah sizden razı olsun, teşekkür ederiz.” dedim; ona da cevap geldi.

Bu adam hayır babası; herkese hayır yapmış. Sordum öğrendim; Suriye’de fakir bir ailedenmiş. Dürüstlüğü dolayısıyla Kuveyt’in sayılı zenginlerinden olmuş. Fakirken Allah zengin etmiş. Helal olsun, âfiyet olsun. Allah daha fazla versin. Çünkü iyi bir insan; herkese hayrını yapıyor.

Demek ki fakir, zenginin malına haset etmeyecek. Bir de ona nasihat edecek.

“Aman bu dünya malına aldanıp da sakın âhireti unutma. Aman fakirin hakkını vermekten geri durma, vazifelerini unutma. İnsan zengin olunca başı dara düşmeyince ibadeti pek hatırına getirmez. Aman sen Allah’ı unutanlardan olma. Aman etme eyleme, zenginliğin tehlikeleri vardır!” diye ona merhamet edip severek, nasihatle muamele de edeceğiz.

إِنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَكَنُفٍ . أَنْ رَأَاهُ اسْتَغْنَى .

*Inne’l-insâne le-yetğâ en reâhü’s-teğnâ.*⁸

“İnsan biraz zengin oldu mu tuğyan eder.”

⁸ 96/Alak, 6-7.

“Sen böyle olma!” diye yakınlık göstereceğiz. Peygamber Efendimiz; “Onlara acıyın.” diyor.

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

10 Cemâziye'l-Âhir 1405 / 02.03.1985

[Bütün HADİS DERSLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

